

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Kielce, Małopolska (Świętokrzyskie), Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kielcach

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum publiczne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum kieleckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (początkowo sekcja muzealna) utworzono w 1908 r. w ramach działalności założonego w tym samym roku Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kielcach. Muzeum składało się z 10 działów i obejmowało m.in. zbiory geologiczne, archeologiczne, ornitologiczne, numizmatyczne, broń, fotografia, historyczne. Muzeum funkcjonowało w dwudziestoleciu międzywojennym, od 1934 r. jako Muzeum Świętokrzyskie, obecnie Muzeum Narodowe w Kielcach.

Daty działalności / zakres czasowy:

1908-03-24 powstanie Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kielcach, utworzenie sekcji muzealnej
1909 uzyskanie 2 pomieszczeń od Szkoły Handlowej Żeńskiej, kustoszem zbiorów Tadeusz Włoszek
1909-06-03 przeniesienie zbiorów do nowego lokalu
1910 udostępnienie zbiorów
1913 przełom czerwca i lipca przeniesienie zbiorów do kamienicy Mieczysława Halika
1918 subwencja Rady Miejskiej na utrzymanie podstawowej działalności muzeum
1919 stała roczna zapomoga finansowa na działalność muzeum

1927-04-24 Szymon Tadeusz Włoszek został honorowym członkiem Oddziału, rok później od wojewody kieleckiego otrzymał Krzyż Oficerski "Polonia Restituta" za zasługi dla PTK i muzealnictwa regionalnego
1934 zmiana nazwy na Muzeum Świętokrzyskie.

Dostępność

pełna

Typ instytucji w relacji wobec pamięci

mnemoniczna

Rodzaj pamięci

lokalna (pamięć miejsca)

Obszar pamięci/ nośnik pamięci (rodzaj zbiorów)

biblioteka; obszar historyczny/ zabytki archeologiczne, numizmaty, mapy, plany, sprzęty; obszar naturalny/ okazy entomologiczne, okazy geologiczne, okazy paleontologiczne; obszar artystyczny/ obrazy

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmin a/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Woj. Świętokrzyskie pl. Zamkowy 1, 25-010 Kielce Małopolska	1908: Szkoła handlowa Żeńska ul. Woźniesieńska 10; (1909: Wniebowstąpienia, ob. ul. Mickiewicza 4) 1910: ul. Bazarowa 14 (ob. ul. Śniadeckich) dom p. Chobrzyńskiego 1913: Kamienica Mieczysława Halika, ul. Leonarda 4
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	41 344-67-64; 344-25-59 poczta@mnki.pl	
GODZINY OTWARCIA	Codziennie oprócz poniedziałku w godz. 10.00-18.00	1910: codziennie od 10.00-14.00 w niedzielę i święta od 10.00-13.00

		Opłata za zwiedzanie wynosiła 15 kopiejek 1914-1918: 11.00-13.00
DYREKTORZY	dr hab. Robert Kotowski	
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	Pałac Biskupów Krakowskich - zespół pałacowy wraz z przynależnymi budynkami.	

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kielcach; Muzeum Kieleckie, 1934: Muzeum Świętokrzyskie; 1975: Muzeum Narodowe w Kielcach

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

1908: Zarząd postanowił zająć się gromadzeniem zbiorów muzealnych, które mogłyby służyć jako załączek przyszłego muzeum krajoznawczego ziemi kieleckiej; gromadzenie zbiorów "dotyczących ziem polskich i krajów przyległych historycznie lub geograficznie z nimi związanych"

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Kielecczyzna

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Oddział PTK w Kielcach; Władysław Garbiński - prezydent miasta Kielc w latach 1902-1908.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Zygmunt Ziemiński 1908

Zygmunt Ziemiński, pierwszy prezes tymczasowego zarządu Oddziału PTK, a następnie od 12 kwietnia 1908r. pierwszy z wyboru kustosz muzeum, który w swoim mieszkaniu wydzielił niewielką „ubikację”, czytaj pokój, na pomieszczenie zbiorów.

Kustosz 1908-1933 Szymon Tadeusz Włoszek (1843-1933), były powstaniec z 1863 roku, z wykształcenia filolog klasyczny, absolwent Szkoły Głównej w Warszawie, emerytowany nauczyciel szkół średnich.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Kalendarium (historia instytucji)

W 24 III 1908 r. utworzony został kielecki oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Inicjatorem powołania Sekcji Muzealnej przy Kieleckim Oddziale był Władysław Garbiński prezydent Kielc w latach 1902-1908, który ofiarował muzeum swoje prywatne zbiory. Pierwszym kustoszem został prezes oddziału Zygmunt Ziemiński, we wrześniu zastąpił go Szymon Tadeusz Włoszek. Dzięki staraniom nowego kustosza, Zarząd wynajął 2 pokoje od Szkoły Handlowej Żeńskiej, tam też zamieszkał kustosz. Podstawa zbiorów były kolekcje prywatne członków Towarzystwa oraz okazy nabywane przez Włoszka. Dzięki prężnej działalności muzeum jego zbiory stale wzrastały osiągając do końca roku ponad 500 okazów. Były to głównie medale, numizmaty, zabytki archeologiczne, w tym zbiór wykopalisk od Zdzisława Lenartowicza, dzieła sztuki, pamiątki historyczne, okazy przyrodnicze i geologiczne. Rozpoczęto także poszukiwania większego lokalu, który w zamierzeniu służyć jako wspólna siedziba dla Oddziału PTK i nowopowstałego Stowarzyszenia nauczycielstwa polskiego.

W 1910 r. ze względu na brak miejsca zdecydowano się na przeniesienie zbiorów do nowego lokalu przy ul. Bazarowej 14 w domu p. Chobrzyńskiego, w którym znajdowały się zbiory muzealne oraz mieszkanie kustosza. Przystąpiono również do inwentaryzacji kolekcji. Została ona skatalogowana, uporządkowana i udostępniona dla zwiedzających. W 1912 r. Marian Wawrzeński zinwentaryzował i opisał zbiory archeologiczne, a w 1913 r., ze względu na wzrost liczby obiektów, kolekcja ponownie została przeniesiona do większego lokalu przy ul. Leonarda 4, do kamienicy Mieczysława Halika. Odrębny pokój zajmowała biblioteka oraz magazyn okazów geologicznych. Zbiory muzealne podzielone zostały na kilka działów tematycznych: mineralogiczny, geologia z paleontologią, archeologia, zbiór ptaków miejscowych, numizmatyka: monety i medale, książki, dokumenty i inne. Do 1914 r. zbiory kieleckiego muzeum były źródłem wiedzy dla uczonych, również spoza regionu. W czasie I wojny kustosz Włoszek opiekował się zbiorami, opracowywał, porządkował i zabezpieczał eksponaty. Muzeum było otwarte dla zwiedzających.

W 1918 r. Muzeum kieleckie otrzymało od Rady Miejskiej znaczną subwencję na utrzymanie podstawowej działalności, a od 1919 r. utrzymywało się z rocznej dotacji. W dwudziestoleciu międzywojennym nastąpiło ożywienie działalności Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, jego prezesem został Edmund Padechowicz. W 1927 r. Szymon Tadeusz Włoszek został honorowym członkiem Oddziału, rok później od wojewody kieleckiego otrzymał Krzyż Oficerski "Polonia Restituta" za zasługi dla PTK i muzealnictwa regionalnego. W 1934 roku muzeum uzyskało nazwę Muzeum Świętokrzyskie. Muzeum kontynuowało swoją działalność po II wojnie światowej, w 1975 r. placówce nadano rangę Muzeum Narodowego.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1908: 500 okazów: medale, numizmaty, zabytki archeologiczne, dzieła sztuki, pamiątki historyczne okazy przyrodnicze i geologiczne, w tym miniatury, bilety skarbowe, dokumenty dotyczące Legionów (Dzięki staraniom kustosza Szymona Tadeusza Włoszka); depozyt: ponad 100 polskich i zagranicznych monet, Order Legii Honorowej, polski Order Virtuti Militari, medal napoleoński, różne medale polskie i zagraniczne, 2 rapiery z 1700 r., szpada gen. Wincentego Aksamitowskiego, skałkowy pistolet, patent wolnomularski, list Aleksandra Wielopolskiego (ogrodnik miejski pan Nowisz);

1909: zbiory geologiczne 116 szt. (dar Jana Czarnockiego, Zygmunta Kielbassa i Stanisława Kossuthuczniowa, uczniów VII klasy Szkoły Handlowej im. Jana Śniadeckiego, członków szkolnego koła przyrodniczego); kolekcja numizmatów od czasów rzymskich do XVIII w., medale i odznaczenia wojskowe z różnych okresów, medale papieży, militaria i pamiątki z okresu powstania styczniowego, dokumenty; zbiory bibliofilskie roczniki Biblioteki Warszawskiej, Kłosa, Wisła, encyklopedie, Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, roczniki Gazety Kieleckiej

1910: 1986 okazów: Przedmiotów muzealnych: 13 darów i 31 depozytów; monet: 117 darów i 137 depozytów; medale: 3 darów i 11 depozytów; wykopaliska: 4 darów i 31 depozytów; okazy minerałów: 1 darów i 42 depozytów; dokumenty: 5 darów i 40 depozytów; mapy i plany: 1 darów i 1 depozytów; fragmenty pism periodycznych: 8 darów i 6 depozytów; książki: 46 darów i 8 depozytów; broszury: 9 darów; ryciny: 4 depozytów (wg sprawozdania Włoszka); okazy archeologiczne (dar Zdzisława Lenartowicza);

1911: 2271 poz. inwentarzowych, w tym obiekty pochodzące z jaskiń Jerzmanowskiej i Wierzchowskiej, m.in. czaszka niedźwiedzia jaskiniowego i kości tura (dar Jana Stanisława Czarnowskiego i Józefa Milicera); Żarna prehistoryczne ze zbiorów Zygmunta Glogera od Zarządu Głównego PTK; dział numizmatyczny: "setki monet polskich i ponad sto medali"; dział geologiczny: okazy minerałów, rud i skamieniałości z terenu ziem kieleckich.

1912: 2200 poz. inwentarzowych

1913: nabytki głównie przyrodnicze

1914: przybyło 55 okazów (dary): okazy przyrodnicze (Thiede, Zubrzycki, W. Ślaski), z dziedziny nauk humanistycznych (Józef Dunin, Zdzisław Lenartowicz, Pałysiewicz); depozyty 162 przedmioty (obrazy, zegary, meble, książki)

(„Ziemia. 1913, nr 12, s. 175).

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

- odtworzony w naturalnej wielkości grób neolityczny pochodzący z miejscowości Złota pow. Sandomierskiego - autorem ekspozycji był Zdzisław Lenartowicz

- Żarna prehistoryczne ze zbiorów Zygmunta Glogera

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dary i depozyty osób prywatnych

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Władysław Garbiński, prezydent Kielc: miniatury, bilety skarbowe, dokumenty dotyczące Legionów

Zdzisław Lenartowicz (1862-1941), artysta malarz, archeolog amator, nauczyciel rysunku w szkołach Ostrowca Świętokrzyskiego, prowadził amatorskie prace wykopaliskowe na terenie Kielecczyny. Ofiarodawca wielu obiektów archeologicznych do muzeów w Kielcach, Piotrkowie Tryb., i Sandomierzu.

Konrad Kosieradzki – lekarz, kolekcjoner, donator Biblioteki Lekarskiej w Kielcach

Mieczysław Halik (1844-1923) adwokat, przysięgły, sędzia Sądu Okręgowego w Kielcach, prezes Straży Ogniowej – ofiarował książki do biblioteki muzealnej

Jan Czarnocki (1889-1951) uczeń Szkoły Handlowej Męskiej w Kielcach, profesor geologii, badacz Gór Świętokrzyskich.

Jan Stanisław Czarnowski (1847-1929) pracownik, literat, wydawca, bibliotekarz, dziennikarz, archeolog, amator. Ofiarodawca zabytków archeologicznych i własnych publikacji do zbiorów muzeum kieleckiego: m. in. zęby trzonowe mamuta i część siekacza, czaszka niedźwiedzia jaskiniowego a zębami - wykopana w jaskini Wierzchowskiej pod Ojcowem w lutym 1909 r.

1913 - nabytki głównie przyrodnicze, pochodziły od: Jana Czarnockiego, Kalinowskiego, Józefa Milicera, Czesława Kossutha, Bronisława Laskowskiego, Zdzisława Lenartowicza, Masłowskiego, Ruszczewskiego, Juliana Sobczyka.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

W roku 1913, po raz pierwszy podjęto badania i eksplorację terenu w Górach Świętokrzyskich. Z ramienia muzeum Zdzisław Lenartowicz i J. Milicer robili poszukiwania we wsi Święciany w pow. sandomierskim, w Węgrzicach i Gorzyczanach.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1909: Szkoła Handlowa Żeńska, 2 pokoje na II piętrze z wejściem od podwórza, przy ul. Woźniesieńskiej 10: zbiory geologiczne ułożone przez członków koła przyrodniczego Szkoły Handlowej im. Jana Śniadeckiego; odtworzony w naturalnej wielkości grób neolityczny pochodzący z miejscowości Złota, pow. sandomierskiego, której autorem był Zdzisław Lenartowicz, prowadzący tam prace wykopaliskowe; okazy prezentowane w "odpowiednich szafach (dar adwokata Józefa Dunina); gabłota własnej roboty na drobne eksponaty (p. Nowisz)

1910: dom p. Chobrzyńskiego, ul. Bazarowa 14, 3 pokoje, zbiory skatalogowane, uporządkowane i udostępnione

1913: kamienica Mieczysława Halika ul. Leonarda 4, większe pomieszczenia; odrębny pokój zajmowała biblioteka oraz magazyn okazów geologicznych

Wystawy czasowe

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

1910: 772 osoby: 255 dorosłych i 517 młodzieży szkolnej; Oprócz młodzieży miejscowej byli uczniowie ze szkoły Konopczyńskiego i Żeńska Sztejnbokowej z Warszawy, Cąbrowskiego z Łowicza, szkoła ze Starej Wsi i Żeńska z Końskich

1911: 803 osoby

1912: 874 osoby

1913: 804 osoby

1914: 996 osoby

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1908, s. 120-123.

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1909, s. 101-103

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1910, s. 137

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1911, s. 140.

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1912, s. 93

Oddział Kielecki, Rocznik PTK 1913, s. 76

“Gazeta Kielecka” za lata 1909-1923.

T. Włoszek, *Muzeum Oddziału Kieleckiego P.T.Kr.*, Zbiory Polskie, „Ziemia” 1912, nr 10, s. 158-161.

W. Koterski-Spalski: „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego”, Kraków 1963. t. I, s. 21-43

S. Szymański, *Muzea Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego 1906-1950*, Warszawa 1990, s. 48-51.

E. Podpłońska, *Muzeum kieleckie w latach 1908-1950*, Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach, t. 24, Kielce 2009.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

9 maja 2018

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

lipiec 2017

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	

RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	